

Nhất thể hóa Liên minh Châu Âu hiện nay: Thách thức và xu hướng

Nguyễn An Hà¹

¹ Viện Nghiên cứu Châu Âu, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.
Email: anhad4@yahoo.com

Nhận ngày 28 tháng 3 năm 2019. Chấp nhận đăng ngày 8 tháng 5 năm 2019.

Tóm tắt: Trải qua hơn 60 năm hình thành và phát triển, Liên minh Châu Âu (EU) đạt được nhiều thành tựu to lớn, là hình mẫu liên kết khu vực vì mục tiêu hòa bình, thịnh vượng và phát triển. Tuy nhiên, sự kiện Brexit (Anh rời khỏi EU) cùng với hàng loạt các vấn đề khủng hoảng nhập cư, chủ nghĩa dân túy, đang đặt EU trước những thách thức to lớn. Để thúc đẩy nhất thể hóa, EU cần phải cải tổ mạnh mẽ hơn nữa, từ cải cách thể chế tới thực hiện các chính sách trong các lĩnh vực, nhằm giúp EU vượt qua khủng hoảng.

Từ khóa: Cải tổ, Liên minh Châu Âu, nhất thể hóa.

Phân loại ngành: Quốc tế học

Abstract: After over 60 years of development since its establishment, the European Union (EU) has made many great achievements, becoming a model of regional integration for the purpose of peace, prosperity and development. However, the Brexit (Britain leaving the EU) and a series of issues of the immigration crisis, populism..., are placing the bloc in front of major challenges. To accelerate its unification, the EU needs to further its reshuffle, which ranges from the institutional reform to the implementation of policies in various fields, to help the bloc overcome the crisis.

Keywords: Reshuffle, European Union, unification.

Subject classification: International studies

1. Đặt vấn đề

Quá trình hình thành và phát triển của EU dựa trên sự liên kết ngày càng sâu rộng bắt đầu từ trụ cột kinh tế, lan tỏa sang trụ cột tư

pháp nội vụ rồi an ninh chính trị, gắn liền với việc xây dựng, đàm phán và kí kết các hiệp ước. Đây là những nền tảng pháp lý cơ bản mang tính hiến định đặt ra các mục tiêu liên kết cũng như nghĩa vụ và quyền lợi mà

các nước tham gia kí kết cam kết thực hiện. Các hiệp ước của EU qui định mục đích, việc thiết kế, vận hành cơ cấu bộ máy thể chế, sự tương tác giữa các thể chế chung, sự chia sẻ quyền hạn giữa các thể chế siêu quốc gia với các nước thành viên, nhằm tăng cường liên kết cả về chiều rộng lẫn chiều sâu.

Những Hiệp ước quan trọng đánh dấu các giai đoạn phát triển cả về chiều rộng và chiều sâu của EU bao gồm:

- Hiệp ước Paris 1951 (có hiệu lực năm 1952) thành lập Cộng đồng Than và Thép Châu Âu (ECSC), gồm 6 nước: Pháp, Đức, Ý, Bỉ, Hà Lan, Luxembourg. Hiệp ước nhằm tạo lập một thị trường than - thép chung và tự do, giá trị thị trường thả nổi và không có thuế xuất nhập khẩu cũng như trợ giá.

- Hiệp ước Roma 1957 (có hiệu lực năm 1958) thành lập Cộng đồng Năng lượng nguyên tử (Euratom) và Cộng đồng Kinh tế Châu Âu (EEC) gồm 6 nước trên. Hiệp ước kêu gọi tăng trưởng kinh tế cân bằng thông qua việc thiết lập một liên minh thuế quan với thuế xuất nội địa chung, các chính sách về nông nghiệp, vận tải và thương mại; mở rộng cộng đồng tới các nước Châu Âu khác.

- Hiệp ước Bruxelles 1965 (có hiệu lực năm 1967) (hay còn gọi là Hiệp ước hợp nhất) hợp nhất ba cộng đồng: ECSC, Euratom và EEC thành Cộng đồng Châu Âu (EC). Hiệp ước này được xem như bước khởi đầu thực sự cho mô hình của EU ngày nay.

- Hiệp ước Maastricht 1992 (có hiệu lực năm 1993) lần đầu tiên nêu ra ba trụ cột của EU: (1) Cộng đồng Châu Âu; (2) Trụ cột về chính sách đối ngoại và an ninh chung nhằm tạo ra cơ chế phối hợp xây dựng kế hoạch và thực thi chính sách đối ngoại và an ninh chung giữa các nước thành viên

trên cơ sở đảm bảo chủ quyền quốc gia; và (3) Trụ cột về chính sách hợp tác nội vụ và tư pháp. Đồng thời, Hiệp ước cũng đưa ra lộ trình cho việc xây dựng đồng tiền chung Châu Âu (Euro) và Ngân hàng Trung ương Châu Âu (ECB).

- Hiệp ước Amsterdam 1997 (có hiệu lực năm 1999) (hay còn gọi là Hiệp ước Maastricht sửa đổi) Hiệp ước Amsterdam là bước tiến mới cho quá trình nhất thể hóa của Châu Âu với thành tựu nổi bật nhất là sự ra đời của đồng tiền chung và sự hoàn thiện về quyền cá nhân của con người, tiến tới một nền dân chủ hơn nữa. EU giờ đây trở nên thống nhất hơn cả về thể chế và pháp luật.

- Hiệp ước Nice 2001 (có hiệu lực năm 2003) chú trọng vào cải cách thể chế và tăng cường vai trò cho Nghị viện Châu Âu trong quá trình mở rộng, kết nạp hàng loạt các thành viên mới Trung Đông Âu.

- Hiệp ước Lisbon 2007 (có hiệu lực năm 2009) (ban đầu được gọi là Hiệp ước cải cách) chính thức hủy bỏ ba trụ cột cơ bản của Hiệp ước Maastricht để tạo ra một khuôn khổ pháp lý chung cho EU nhằm đẩy nhanh cải cách cơ cấu kinh tế, nhấn mạnh khía cạnh phát triển xã hội, hướng tới nhất thể hóa chính sách an ninh đối ngoại cũng như tư pháp nội vụ.

Các hiệp ước là nền tảng pháp lý để xây dựng các thể chế siêu quốc gia cũng như quyền hạn của những thể chế này trong quá trình lập pháp, sau đó áp dụng vào các nước thành viên, buộc các nước thành viên phải tuân thủ, đây là đặc tính siêu quốc gia của EU. Mặt khác, bản thân các hiệp ước được thông qua bởi các Hội nghị Liên chính phủ (IGC) của chính các nước thành viên, thể hiện bản chất liên quốc gia của EU. Nói

một cách khác tính đặc thù của thể chế khu vực trong liên kết của EU là sự kết hợp giữa các đặc tính và thể chế siêu quốc gia với đặc tính và thể chế liên chính phủ.

Ngay từ giai đoạn đầu tiên của quá trình liên kết, EU đã mong muốn xây dựng mô hình hoạt động có hiệu quả, có khả năng thực hiện quyết định ở cấp độ chung. Mô hình này được xây dựng trên các thiết chế quan trọng là: Hội đồng Châu Âu, Hội đồng Bộ trưởng, Ủy ban Châu Âu, Nghị viện Châu Âu. Tòa án Châu Âu, Ngân hàng Châu Âu. Những thiết chế này giống như một thiết chế của nhà nước, có sự phân chia thành các quyền hành pháp, lập pháp và tư pháp. Cùng với đó, các khái niệm công dân Châu Âu, đồng tiền chung Châu Âu, rồi Hiến pháp Châu Âu, Quân đội Châu Âu xuất hiện cho thấy EU luôn nỗ lực hướng tới một mô hình siêu quốc gia, gia tăng nhất thể hóa.

Quá trình liên kết tất yếu dẫn đến sự chia sẻ nhất định về quyền lợi, nghĩa vụ, thậm chí chủ quyền quốc gia của các nước thành viên, và cùng với tăng cường liên kết theo chiều rộng và chiều sâu, luôn diễn ra quá trình dịch chuyển nhiều lĩnh vực thuộc chủ quyền quốc gia hay liên chính phủ sang siêu quốc gia hay gia tăng xu thế nhất thể hóa. Trong đó, việc giải quyết mối quan hệ hài hòa, “cân bằng” giữa lợi ích chung của khu vực và lợi ích riêng của mỗi quốc gia thành viên luôn là nhiệm vụ khó khăn mà EU phải nỗ lực vượt qua, tự hoàn thiện chính mình. Thực tiễn phát triển của EU cho thấy, EU luôn như “con lắc” giữa chủ nghĩa liên chính phủ và siêu quốc gia [2]. Bài viết này² phân tích những thách thức và xu hướng nhất thể hóa của EU.

2. Những thách thức quá trình nhất thể hóa Liên minh Châu Âu hiện nay

Từ năm 2014 đến nay, trong bối cảnh quốc tế và khu vực có nhiều biến động như khủng hoảng Ucraina, khủng hoảng nhập cư, cùng với những hệ lụy từ khủng hoảng nợ công, Brexit tháng 6/2016 như một thời điểm lịch sử, làm cho “con lắc” này vừa muốn gia tăng lực hướng tâm, tăng cường nhất thể hóa, vừa chịu nhiều tác động ly tâm, hướng tới lợi ích của mỗi quốc gia, gia tăng xu thế liên chính phủ.

Đây là một giai đoạn đầy sóng gió với EU, cùng với những khó khăn trong quá trình phục hồi phát triển kinh tế như tăng trưởng kinh tế thấp, nợ công cao, thất nghiệp cao, phân hóa xã hội sâu sắc, EU đang phải đối mặt với những thách thức mới đe dọa sự phát triển và tồn tại của mình. Trong khi khủng hoảng Ucraina vẫn chưa được giải quyết, quan hệ EU - Nga vẫn tiếp tục xấu đi thì những bất ổn từ Bắc Phi, Trung Đông cùng với sự nổi lên của chủ nghĩa khủng bố Hồi giáo cực đoan, tình hình chiến sự của Syria càng làm cho tình hình ở Châu Âu và EU trở nên căng thẳng.

2.1. Chủ nghĩa khủng bố và khủng hoảng nhập cư

Năm 2015 cũng là năm mà Tổ chức Nhà nước Hồi giáo tự xưng (IS) gia tăng các hoạt động khủng bố trên khắp thế giới. Trong năm 2015, cả thế giới đã phải chịu đựng 121 cuộc khủng bố và những vụ đâm máu nhất xảy ra ở Châu Âu. Ngay từ đầu năm, nước Pháp bàng hoàng trước vụ tấn công vào tòa soạn báo Charlie Hebdo, và

đến cuối năm lại chìm trong tang tóc của vụ thảm sát tại nhà hát Bataclan ở thủ đô Paris.

Tiếp đó, dòng người di cư từ các nước Trung Đông và Bắc Phi đổ về EU tăng đột biến trong năm 2015 và trở thành cuộc khủng hoảng di cư nghiêm trọng nhất kể từ Chiến tranh thế giới thứ hai. Theo Tổ chức Di cư quốc tế (IOM) tính tới ngày 18/12/2015, số người tị nạn và di cư vào Châu Âu bằng đường biển và đường bộ là gần 991.000 người [5]. Cuộc khủng hoảng nhập cư thực sự đẩy EU rơi vào những mâu thuẫn và bất đồng sâu sắc. Trong khi Đức thể hiện nỗ lực bằng tuyên bố của Thủ tướng Merkel tiếp nhận 800.000 người tị nạn Trung Đông vào nước này, thì các nước Hungary và Bulgaria đang phải nỗ lực cản trở dòng người tị nạn đang cố gắng vượt qua biên giới các nước này vào EU [6]. Nhiều quốc gia như Hungary, Croatia, Anh phản đối chính sách nhập cư mà EU áp đặt đối với mình khi yêu cầu bắt buộc tiếp nhận dòng người nhập cư. Những vụ khủng bố do các phần tử Hồi giáo IS thực hiện ở Pháp, Bỉ, Anh... càng làm cho vấn đề nhập cư trở nên phức tạp, do nguy cơ các phần tử khủng bố trà trộn vào dòng người nhập cư ngày càng gia tăng, không kiểm soát được. Các nước đã dựng lên “biên giới kiểm soát” tạm thời nhằm ngăn cản người di cư từ Bắc Phi, Trung Đông vào nước mình, hạn chế việc tự do đi lại trong nội khối EU. Hiệp ước Schengen, niềm tự hào của EU về tự do di chuyển giữa các nước trong liên minh đang đứng trước nguy cơ tan vỡ nếu không có những biện pháp kiểm soát và điều chỉnh kịp thời. Trong suốt mấy năm qua, tị nạn và nhập cư là một trong những vấn đề gai góc, Thủ tướng Áo, nước đang làm Chủ tịch luân phiên của EU, đưa ra ý tưởng về “sự

đoàn kết ủy nhiệm”, tức là các nước thành viên EU có thể lựa chọn tiếp nhận người tị nạn và di cư, hoặc cung cấp các chuyên gia và thiết bị cho việc tăng cường kiểm soát biên giới ngoại vi của khối, hoặc bằng các hình thức đóng góp khác. Tuy nhiên, đề xuất này đã bị phản đối. Thủ tướng Đức A.Merkel cho rằng giải pháp này là “không thực tế” [7] và nếu làm vậy thì sẽ có nhiều quốc gia thành viên tìm mọi cách chối bỏ trách nhiệm tiếp nhận người tị nạn. Cho đến nay, vấn đề nhập cư vẫn tiếp tục diễn biến phức tạp khi số người tử vong tăng cao do người di cư chọn di chuyển bằng các tuyến đường nguy hiểm. Trong khi, các nhà lãnh đạo EU vẫn chưa thể thống nhất được một giải pháp trọn vẹn, thì phong trào chống nhập cư lại gia tăng bởi có sự góp mặt của các lực lượng cánh hữu, dân túy, cực đoan.

2.2. Brexit - bài toán chưa có lời giải

Tiến trình Brexit khởi đầu từ cuộc trưng cầu ý dân ở Anh năm 2016, nhưng quá trình đàm phán đã không thể diễn ra suôn sẻ trong thời gian qua, nhất là năm 2018, khi mà giữa Anh, EU cũng như nội bộ của Vương quốc Anh vẫn tồn tại những bất đồng lớn liên quan nội dung thỏa thuận. Một loạt vấn đề lớn, từ “phí thỏa thuận ly hôn” mà Anh phải trả cho EU sau khi rời khối này cho tới việc bảo vệ quyền lợi công dân hai bên, thời gian chuyển tiếp để Anh rời “mái nhà chung Châu Âu”, biên giới Bắc Ireland... đã cản bước tiến trình Brexit trên bàn đàm phán song phương cũng như ngay trong Quốc hội Anh.

Trong những tháng đầu năm 2018, các nhà lãnh đạo hai bên đã đạt được bước tiến khi thông qua phương hướng về một giai

đoạn chuyển tiếp kéo dài 21 tháng sau khi Anh rời khỏi EU vào tháng 3/2019, cũng như cho giai đoạn đàm phán tiếp theo. Với nỗ lực từ hai phía, đến khoảng giữa năm 2018, một số vướng mắc, bất đồng đã được tháo gỡ. Sáu tháng cuối năm là một chặng đường mà cả Chính phủ Anh và các nhà lãnh đạo EU căng sức đàm phán để phá bế tắc cho tiến trình Brexit. Dù từng nhiều lần đưa ra quan điểm cứng rắn, song cả Luân Đôn và Brussels cuối cùng đều đã có những nhượng bộ. Vào giữa tháng 11/2018, các nhà đàm phán của hai bên đạt được một dự thảo thỏa thuận về Brexit, thống nhất về vấn đề hóc búa nhất, đó là biên giới giữa Anh và Cộng hòa Ireland hậu Brexit. Văn bản bao gồm một “chốt chặn” sẽ được thiết lập dưới dạng một thỏa thuận thuế quan tạm thời trên toàn Vương quốc Liên hiệp Anh. Thỏa thuận chứa đựng những điều khoản đặc biệt dành cho Bắc Ireland, đi sâu vào các vấn đề thuế quan và phù hợp các luật lệ của thị trường đơn nhất, hơn là với phần còn lại của Vương quốc Liên hiệp Anh.

Tiếp đó, Thủ tướng Anh T. May đã thuyết phục lãnh đạo 27 quốc gia thành viên EU nhất trí bảo đảm rằng liên minh này sẽ nỗ lực để có thể ký Hiệp định thương mại tự do (FTA) mới với Anh trước năm 2021. Về điều khoản “rào chắn mềm” trong thỏa thuận Brexit giúp duy trì đường biên giới mở giữa vùng Bắc Ireland và Cộng hòa Ireland cho tới khi hai bên đạt thỏa thuận thương mại, EU khẳng định giải pháp này nhằm ngăn chặn sự xuất hiện một đường biên giới cứng trên đảo Ireland và bảo đảm sự toàn vẹn của thị trường đơn nhất. Chủ tịch Ủy ban Châu Âu nhấn mạnh, EU quyết tâm hành động nhanh chóng cho một thỏa thuận song phương tiếp theo từ

ngày đến ngày 31/12/2020 để hai bên có thể tránh khả năng kích hoạt điều khoản nêu trên. Mặc dù Thủ tướng Anh đã nhận được sự hậu thuẫn từ EU cho thỏa thuận Brexit, song những thách thức trong nước đối với tiến trình này là không nhỏ. Ngày 10/4/2019, các nhà lãnh đạo EU đã nhất trí tiếp tục lùi thời hạn Anh rời EU tới ngày 31/10/2019. Đây là lần thứ hai EU đồng ý gia hạn Brexit, nhằm tránh một cuộc khủng hoảng có thể xảy ra trong trường hợp Brexit cứng. Tuy nhiên, đề xuất này còn phải chờ được Anh chấp thuận. Nếu Anh chấp nhận việc gia hạn, nước Anh vẫn sẽ ở lại EU tới sau cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu ngày 22/5/2019 và Anh vẫn sẽ phải tham gia vào toàn bộ tiến trình này [8]. Ngay hôm sau, Thủ tướng Anh tuyên bố, nước này vẫn có thể rời EU một cách có trật tự trước ngày 22/5 tới, mặc dù hai bên đã nhất trí hoãn Brexit sáu tháng. Thủ tướng nêu rõ: “Việc gia hạn này cho phép chúng ta hoàn thành tiến trình đã gây dựng. Nếu có thể làm được điều đó trước ngày 22/5, thì chúng ta sẽ không phải tham gia cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu” [9]. Những diễn biến này cho thấy, việc “ly hôn” giữa Anh và EU rất phức tạp và sẽ để lại nhiều hệ lụy khó lường.

2.3. Sự trỗi dậy mạnh mẽ của các đảng cực hữu và bài Liên minh Châu Âu

Trong giai đoạn Brexit từ năm 2016 đến nay, người dân EU chứng kiến sự lớn mạnh chưa từng có của các đảng cực hữu, hoài nghi Châu Âu trong các cuộc bầu cử tại: Ý, Thụy Điển, Hungary, Đức. Tại Ý, ngày 4/3/2018 đã đi vào lịch sử Châu Âu với kết quả tổng tuyển cử đánh dấu chiến thắng tuyệt đối của các đảng dân túy, bài EU và

chống chính thống. Các đảng này thắng tổng cộng hơn 50% số phiếu, trong khi Đảng Dân chủ (PD) của cựu thủ tướng Matteo Renzi chịu thất bại lớn, xếp thứ 3 sau liên minh trung hữu do đảng cực hữu Liên đoàn và đảng Five Star Movement thống trị [10]. Trong khi đó, tại Pháp, tỷ lệ ủng hộ đối với Tổng thống Emmanuel Macron đã sụt giảm mạnh trong những tháng cuối năm 2018. Theo một cuộc thăm dò dư luận hồi cuối tháng 10/2018, mức ủng hộ đối với ông Macron hiện chỉ còn khoảng 26%, mức thấp từ trước đến nay [11]. Tỷ lệ ủng hộ đối với đảng Nền Cộng hòa Tiến bước (LREM) của ông Macron cũng chứng kiến sự sụt giảm tương tự và thấp hơn so với đảng dân túy Tập hợp Quốc gia (RN) của bà Marine Le Pen.

Tại Hungary, ông Viktor Orbán, một người hoài nghi EU, chủ trương không tiếp tục hòa nhập sâu hơn vào EU và đã từ chối tham gia chương trình tái định cư người di cư của EU, đã tái đắc cử nhiệm kỳ thứ ba liên tiếp với chiến thắng áp đảo. Thắng lợi này phản ánh sự tín nhiệm của cử tri Hungary dành cho quan điểm cứng rắn của ông trong vấn đề người nhập cư. Ngày 10/11/2018, theo kết quả cuộc thăm dò dư luận của hãng Median ở Hungary tỷ lệ ủng hộ đối với đảng Fidesz của Thủ tướng Hungary Viktor Orbán cùng với đồng minh là đảng Nhân dân Dân chủ Cơ đốc giáo đã vượt xa so với các đối thủ khác và đạt mức 63%. Trong khi đó, đảng xếp vị trí thứ hai là Jobbik chỉ có tỷ lệ ủng hộ ở mức 11% [12].

Tại Đức, các đảng cực hữu hay dân túy cũng nổi lên và thắng tiến dựa trên sự bất mãn của dân chúng. Trường hợp của đảng

Sự lựa chọn vì nước Đức (AFD) đã thắng tiến mạnh mẽ trong năm 2018 khi lần đầu trong lịch sử liên tục thắng cử trong các cuộc bầu cử cấp bang và có mặt ở tất cả nghị viện 16 bang. Theo kết quả khảo sát của Viện Infratest Dimap tiến hành cho kênh truyền hình ARD ngày 21/9/2018 cho thấy đảng AFD giành được tỷ lệ ủng hộ 18%, vượt qua đảng Dân chủ xã hội (SPD) với tỷ lệ ủng hộ 17% [13]. Lần đầu tiên một đảng theo đường lối cực hữu và bài ngoại đã vượt qua đảng Dân chủ xã hội (SPD) để vươn lên vị trí thứ hai về mức độ ủng hộ tại Đức.

Bên cạnh đó một sự đe dọa lớn nữa cho sự ổn định của EU là các đảng cực hữu tại EU hiện nay đã có chủ trương thành lập liên minh dân túy. Mới đây, các nhà lãnh đạo cánh hữu, bảo thủ và dân túy ở Hungary, Pháp và Ý đã có những động thái liên minh với nhau. Trong tháng 8/2018, Phó Thủ tướng Ý Matteo Salvini đã gặp Thủ tướng Hungary Viktor Orbán và hai bên cam kết thành lập một mặt trận dân túy nhằm chống lại những nhân vật theo chủ nghĩa toàn cầu thuộc phe Tổng thống Pháp Emmanuel Macron. Đến tháng 9/2018, ông Salvini cũng có cuộc gặp với bà Marine Le Pen và hai nhà lãnh đạo này đã công bố triển vọng thành lập cái gọi là “Mặt trận Tự do” nhằm đoàn kết phe dân túy trong Nghị viện Châu Âu. Một số nhà phân tích cho rằng, trong thời gian tới, một liên minh dân túy chống nhập cư giữa ba nhân vật Viktor Orbán, Matteo Salvini và Le Pen có khả năng sẽ được thành lập trước thêm cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu.

Đặc biệt, trong các cuộc thăm dò dư luận mới nhất ở Châu Âu cho thấy các đảng dân

túy, chống nhập cư ở Pháp, Ý và Hungary đang ngày càng nhận được nhiều sự ủng hộ, vượt xa so với các đối thủ của họ trong bối cảnh cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu vào tháng 5/2019.

2.4. Phong trào “Áo vàng” bùng nổ từ Pháp và lan rộng ra các nước

Cuộc biểu tình lớn nhất trong nửa thế kỉ qua tại Pháp nổ ra từ ngày 17/11/2018 khi hàng chục nghìn người mặc áo vàng xuống đường kêu gọi chính phủ cắt giảm thuế xăng dầu, điều chỉnh chính sách kinh tế và thể hiện sự phản đối Tổng thống Pháp Emmanuel Macron. Sau vài tuần, phong trào “Áo vàng” tại Pháp đã biến từ một cuộc biểu tình vì một vấn đề đơn lẻ thành một cuộc phản kháng với một danh sách dài gồm những bất bình với Tổng thống Emmanuel Macron và chủ nghĩa tự do kiểu mới của Châu Âu. Ngày 15/12/2018, hàng nghìn người tuần hành ở thủ đô Rome của Ý với áo vàng và khẩu hiệu “Đứng dậy! Đấu tranh vì quyền của bạn!”. Nguyên nhân của cuộc biểu tình này do Quốc hội Ý đã thông qua Luật Nhập cư mới vào ngày 28/11/2018 [14]. Tại Áo ngày 16/12/2018, khoảng 17 nghìn người ở thủ đô Vienna bắt chấp thời tiết lạnh giá đã đổ xuống đường để tham gia cuộc biểu tình chống chính phủ, phản đối chính sách di cư của nhà chức trách, đồng thời yêu cầu giảm ngày làm việc và bãi bỏ các biện pháp khắc khổ.

3. Xu hướng nhất thể hóa Liên minh Châu Âu

3.1. Cải cách thể chế theo Hiệp ước Lisbon

Thứ nhất, Hiệp ước Lisbon thúc đẩy quá trình liên kết khu vực bằng những cải cách

về thể chế và cơ chế hoạch định chính sách. Hiệp ước đã chuyển một số nội dung của trụ cột tư pháp và nội vụ sang cơ chế “đa số đủ thẩm quyền” và được đơn giản hóa thành thủ tục “đa số kép”, chính thức có hiệu lực vào năm 2014. Theo nguyên tắc này, văn bản pháp luật của EU được thông qua khi đạt được hai tiêu chí: đa số nước thành viên với 55% số nước và đa số dân chúng đại diện cho 65% dân số toàn khu vực ủng hộ. Cơ chế bỏ phiếu này góp phần làm cho quá trình hoạch định chính sách của EU minh bạch và hiệu quả hơn, đòi hỏi các nước thành viên phải nỗ lực hơn, tránh được sự bế tắc khi lợi ích của đa số có những mâu thuẫn với thiểu số. Hiệp ước Lisbon đã thay thế chế độ chủ tịch luân phiên giữa các nước thành viên nhiệm kỳ 6 tháng bằng chế độ chủ tịch thường trực nhiệm kỳ 2 năm rưỡi. Với chế độ chủ tịch thường trực nhiệm kỳ dài hơn, các định hướng chính sách của EU được thống nhất hơn và hiệu quả hơn. Cơ cấu của Ủy ban Châu Âu năm 2014 cũng thay đổi từ 27 thành viên (theo cơ chế mỗi nước có một đại diện) giảm xuống còn 17 thành viên, tạo nên một ủy ban không mang tính đại diện cho tất cả các nước thành viên theo kiểu liên chính phủ, mà thực sự là một thể chế siêu quốc gia hoạt động vì lợi ích chung của toàn EU.

Thứ hai, Hiệp ước Lisbon tăng cường dân chủ và minh bạch trong quá trình hoạch định chính sách của EU, giúp cho các quyết sách mang tầm siêu quốc gia hiệu quả hơn. Tăng cường vai trò của Quốc hội Châu Âu trong quá trình hoạch định chính sách, như: chuyển từ thủ tục đồng quyết định sang thủ tục lập pháp thông thường liên quan tới hơn 70 lĩnh vực, tăng cường quyền lập pháp của Quốc hội EU, mở rộng thủ tục phê chuẩn ngân sách của EU đối với các khoản ngân sách bắt buộc và không bắt buộc, mở rộng

thẩm quyền phê chuẩn các hiệp định quốc tế mà EU ký với các đối tác bên ngoài. Hiệp ước Lisbon còn chú trọng hơn tới các quyền cơ bản của người dân như nhân phẩm, tự do, dân chủ, bình đẳng và các khía cạnh liên quan đến quyền con người, hướng tới khái niệm công dân Châu Âu.

Thứ ba, Hiệp ước Lisbon hướng tới việc thống nhất chính sách an ninh và đối ngoại chung, cải thiện hình ảnh của EU trên trường quốc tế. Song song với việc bầu một vị Chủ tịch Thường trực, Hiệp ước Lisbon cũng bầu ra người đứng đầu cơ quan đối ngoại và an ninh - một Bộ trưởng Ngoại giao của EU kiêm Phó Chủ tịch Ủy ban Châu Âu. Với thay đổi này, Hiệp ước Lisbon đã đánh dấu sự thay đổi quan trọng của EU trong quan hệ quốc tế. Một vị Chủ tịch Thường trực, một vị Bộ trưởng Ngoại giao Châu Âu cùng sự tham gia phê chuẩn của Quốc hội Châu Âu giúp EU có được một tiếng nói thống nhất với các đối tác và các tổ chức quốc tế. Điều này góp phần cải thiện vị thế của EU trong việc đối phó với những thách thức toàn cầu như biến đổi khí hậu, phát triển bền vững, an ninh truyền thông và phi truyền thông [1, tr.170-173].

Như vậy, Hiệp ước Lisbon thúc đẩy nhất thể hóa hơn nữa, mở rộng liên kết các chính sách thuộc thẩm quyền của EU, đã vươn tới những lĩnh vực vốn được coi là đặc quyền của nhà nước có chủ quyền, như: cảnh sát, biên giới, chính sách ngoại giao, chính sách tị nạn; quản lý, kiểm soát việc qua lại biên giới với bên ngoài Cộng đồng; chính sách nhập cư và quyền cư trú của công dân các nước thứ ba; đấu tranh chống ma túy, chống lừa đảo quốc tế; hợp tác tư pháp trong lĩnh vực dân sự; hợp tác tư pháp trong lĩnh vực tội phạm; hợp tác hải quan và cảnh sát chống khủng bố, buôn bán ma túy và những

loại tội phạm nguy hiểm khác thông qua tổ chức cảnh sát Europol.

3.2. Triển khai các chính sách tầm khu vực trong lĩnh vực kinh tế

Trong liên kết kinh tế, việc ứng phó với khủng hoảng nợ công, tăng trưởng kinh tế thấp, hướng tới đổi mới mô hình tăng trưởng thông minh, toàn diện của EU khá rõ nét như Chương trình cải tổ hệ thống ngân hàng tài chính, Chương trình tăng trưởng thông minh, hướng tới Cách mạng công nghiệp 4.0, thay đổi cơ chế đàm phán FTA thế hệ mới.

Trong trụ cột an ninh đối ngoại, tăng cường nhất thể hóa quân đội Châu Âu và triển khai chính sách đối ngoại mới tăng cường kết nối Châu Á...

Trong lĩnh vực kinh tế: sau khi thiết lập cơ chế bình ổn Châu Âu (EMS) để tăng cường sự liên kết, thống nhất giám sát và hoạt động chung giữa các ngân hàng nhằm ngăn chặn các khủng hoảng hệ thống ngân hàng trong tương lai, các nước Khu vực đồng tiền chung Châu Âu (Eurozone) đã quyết định thành lập Liên minh ngân hàng dựa trên hai trụ cột chính là Cơ chế giám sát thống nhất (SSM) có hiệu lực từ tháng 11/2014 và Cơ chế giải pháp thống nhất (SRM) có hiệu lực từ 01/01/2016 [15].

Cùng với việc giám sát và xử lý các ngân hàng yếu kém, ECB cũng đã nỗ lực giúp các nước thành viên có nguồn lực để cải thiện tình hình tín dụng bằng chương trình nói lỏng định lượng. Vào đầu năm 2015, Hội đồng điều hành ECB quyết định mua vào hàng trăm tỷ Euro trái phiếu chính phủ, bơm tiền ồ ạt và duy trì mức lãi suất 0% nhằm kích cầu tiêu dùng và chống giảm

phát, cải thiện việc làm. Cho đến hết năm 2018, khi ECB tuyên bố chấm dứt chương trình này, tổng cộng, ECB đã bơm khoảng 2.600 tỷ Euro vào nền kinh tế Eurozone thông qua các đợt mua trái phiếu do 19 chính phủ thành viên phát hành cũng như trái phiếu của các doanh nghiệp trong gần 4 năm qua. Phát biểu tại cuộc họp báo ở trụ sở ECB tại Frankfurt, Đức ngày 13/12/2018, Mario Draghi, Chủ tịch ECB, cho biết chương trình nói lỏng định lượng (QE) đã thực sự thành công với mục tiêu đẩy lãi suất thị trường đi xuống và giúp hệ thống ngân hàng của Eurozone an toàn hơn bằng cách làm tăng giá trị trái phiếu mà các ngân hàng đang nắm giữ. Ông cho rằng chương trình QE là động lực duy nhất thúc đẩy tiến trình phục hồi của nền kinh tế trong thời điểm khu vực này gặp khủng hoảng [22].

Chính những nỗ lực này đã giúp cho EU giải quyết được vấn đề tạo công ăn việc làm, giảm tỷ lệ thất nghiệp trong mấy năm gần đây. Trong tháng 2/2019, tỷ lệ thất nghiệp ở cả hai khu vực tiếp tục ghi nhận mức thấp nhất trong vòng nhiều năm, cụ thể: tỷ lệ thất nghiệp của EU 19 là 7,8%, mức thấp nhất kể từ 10/2008. Đối với EU 28, tỷ lệ thất nghiệp là 6,5%, mức thấp nhất kể từ 1/2000. Các nước thành viên có tỷ lệ thất nghiệp thấp nhất là: Séc (1,9%), Đức (3,1%) và Hà Lan (3,4%). Các nước có tỷ lệ thất nghiệp cao nhất là: Hy Lạp (18%), Tây Ban Nha (13,9%) và Italy (10,7%) [16]. Mặc dù đã dừng chương trình nói lỏng tín dụng nhưng ngày 10/4/2019, ECB vẫn tiếp tục giữ nguyên lãi suất ở các mức thấp kỷ lục. Lãi suất tái cấp vốn chủ chốt của ngân hàng này vẫn ở mức 0%, lãi suất cho vay là 0,25%, trong khi lãi suất tiền gửi là - 0,4% [17].

3.3. *Đẩy mạnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0*

Năm 2014, trong báo cáo “*Vì sự phục hưng của nền công nghiệp Châu Âu*”, Ủy ban Châu Âu tuyên bố rằng các công nghệ số (bao gồm điện toán đám mây, dữ liệu lớn, các ứng dụng internet công nghiệp mới, các nhà máy thông minh, robot và in ấn 3D) có vai trò thiết yếu trong nâng cao năng suất của Châu Âu thông qua việc xác định lại mô hình kinh doanh và tạo ra các sản phẩm và dịch vụ mới. Bên cạnh đó, EU tổ chức diễn đàn Chính sách Chiến lược về khởi nghiệp công nghệ số, tập trung thảo luận về sự chuyển đổi kỹ thuật số của ngành công nghiệp và của các doanh nghiệp Châu Âu. Ủy ban Châu Âu đã đưa ra các ưu tiên đối với chính sách công nghiệp Châu Âu và kêu gọi các nước Châu Âu nhận thức được tầm quan trọng của ngành công nghiệp trong việc tăng trưởng và tạo ra việc làm. Ủy ban Châu Âu cũng tuyên bố việc áp dụng công nghệ kỹ thuật số là vô cùng cần thiết để tăng năng suất lao động của Châu Âu thông qua việc xác định lại mô hình kinh doanh, tạo ra các sản phẩm và dịch vụ mới.

Tháng 05/2015, Ủy ban Châu Âu đã công bố bản kế hoạch chi tiết để thành lập một “Thị trường kỹ thuật số chung” [18] với mục tiêu là dỡ bỏ các rào cản và biến 28 thị trường quốc gia thành một thị trường duy nhất, tạo ra một khu vực tự do di chuyển hàng hóa, con người, dịch vụ và vốn được đảm bảo, giúp người dân và doanh nghiệp tiếp cận hàng hóa và truy cập dịch vụ trực tuyến một cách liền mạch và không phân biệt quốc tịch. “Thị trường kỹ thuật số chung” có thể đóng góp 415 tỷ Euro cho nền kinh tế Châu Âu, thúc đẩy tăng trưởng việc làm, cạnh tranh, thúc đẩy

đầu tư và đổi mới. Trong giai đoạn 2014-2020, chương trình nghiên cứu HORIZON của EU cung cấp gần 80 tỷ Euro cho nghiên cứu và đổi mới, bao gồm cả hỗ trợ phát triển các công nghệ chủ chốt. Một số dự án tiêu biểu, như: Dự án “Nhà máy tương lai” là một chương trình theo hình thức hợp tác công tư với ngân sách dự kiến khoảng 1,5 tỷ Euro; Dự án “Công nghiệp chế biến bền vững thông qua hiệu quả nguồn tài nguyên (SPIRE) được cấp ngân sách 900 triệu Euro. Ngoài ra, ít nhất 100 tỷ Euro từ Quỹ Đầu tư và Xây dựng Châu Âu (ESIF) được dành cho các quốc gia thành viên để khuyến khích các nước đầu tư vào đổi mới, thúc đẩy các nước tập trung vào lợi thế của mình và tạo ra những thay đổi về giá trị của EU [3].

3.4. Tăng cường quyền hạn cho EU trong đàm phán các FTA thế hệ mới

Nhằm thúc đẩy quá trình đàm phán ký kết các FTA thế hệ mới, ngày 22/05/2018, bộ trưởng thương mại các nước EU đã nhất trí với phương pháp tiếp cận mới trong việc ký kết và phê chuẩn các FTA, theo đó một hiệp định có thể được phê duyệt mà không cần sự phê chuẩn của nghị viện các quốc gia thành viên. Cơ sở để các bộ trưởng thương mại đưa ra quyết định này là chính sách thương mại độc quyền của EU theo Điều 207 của Hiệp ước về các chức năng của EU (TFEU). Điều này có nghĩa rằng EU, chứ không phải các quốc gia thành viên, quản lý quan hệ thương mại với các nước thứ ba (bên ngoài EU) và đàm phán các hiệp định thương mại quốc tế. Tuy nhiên, các nước thành viên EU có khả năng để thúc đẩy các liên kết thương mại thông qua các chính sách xúc tiến thương mại

quốc gia. Với việc tăng cường quyền hạn này Liên minh Châu Âu sẽ xác định quy trình và lộ trình đàm phán thích hợp để kết quả đàm phán được phê chuẩn thuận lợi và nhanh chóng.

3.5. Nhất thể hóa lĩnh vực an ninh đối ngoại

Trong lĩnh vực này cũng diễn ra hàng loạt các điều chỉnh chính sách gia tăng xu thế nhất thể hóa quân đội EU, chiến khai chiến lược Châu Á mới... Tháng 12/2017, Hội nghị Thượng đỉnh EU với 25/27 thành viên (trừ Đan Mạch và Malta) đã nhất trí khởi động Thỏa thuận hợp tác cấu trúc thường trực về quốc phòng (PESCO) [19], một ý tưởng đã được nêu ra trong Hiệp ước Lisbon 2009 và được thúc đẩy mạnh mẽ từ đầu năm 2017 trong bối cảnh Anh rời khỏi EU và quan hệ xuyên Đại Tây Dương (Mỹ - EU) trở nên bất định sau khi Tổng thống Trump lên nắm quyền. Mục tiêu của PESCO là nhằm phối hợp, thúc đẩy hợp tác quân sự, công nghiệp quốc phòng và phối hợp trong các chiến dịch bên ngoài lãnh thổ EU. Với PESCO, Châu Âu không chỉ độc lập hơn về công nghệ và năng lực sản xuất mà còn hỗ trợ lẫn nhau trong mua sắm vũ khí, trang thiết bị quân sự, hậu cần với giá rẻ hơn. Đặc điểm mấu chốt của PESCO là một cơ chế thường trực và là cam kết bắt buộc đối với thành viên tham gia. Lãnh đạo EU cho rằng PESCO không mâu thuẫn với NATO mà sẽ bổ trợ cho hoạt động của NATO. Để triển khai PESCO, từ đầu năm 2018, EU đã phân bổ khoản quỹ 500 triệu Euro do 25 nước tham gia đóng góp cho 17 dự án đã được Hội đồng Châu Âu thông qua. Các dự án này đều được giao cho một quốc gia thành viên chủ trì và các nước

khác có thể tham gia hoặc không tùy theo năng lực và nhu cầu [4]. Điều chỉnh chiến lược đối ngoại tăng cường kết nối Á - Âu. Tại Hội nghị Thượng đỉnh Á - Âu (ASEM) 12, diễn ra ngày 18-19/11/2018 ở Brussels, EU đã chính thức đưa ra một tầm nhìn mới với tên gọi Chiến lược Kết nối Á - Âu nhằm tăng cường liên kết các nội dung hợp tác với nhau tạo thành mạng lưới để có thể vươn ra xa hơn, tận dụng mọi tiềm lực và khả năng ở đó. Theo đó, EU tập trung cho kết nối trên các lĩnh vực giao thông vận tải, năng lượng mới, ứng dụng công nghệ số hóa và kết nối con người với nhau. Mục tiêu của chiến lược là hình thành mạng lưới giao thông đường bộ, đường biển và hàng không để tận dụng cơ hội ở cả hai châu lục. Chiến lược Kết nối được xác định với các tiêu chí cơ bản là: (1) Bền vững; (2) Toàn diện; (3) Dựa trên những nguyên tắc quốc tế. Vì thế, chiến lược này nhằm vừa cạnh tranh, vừa hợp tác và kết nối với các chiến lược liên châu lục khác. Theo đó, Chiến lược Kết nối Á - Âu của EU được triển khai nhằm tập hợp lực lượng trên thế giới, đặc biệt là tranh thủ và lôi kéo các nước Châu Á cùng với Châu Âu đề cao ngọn cờ “đa phương” và “tự do thương mại”, nhằm thúc đẩy hợp tác và liên kết liên châu lục để đối phó với xu hướng và chủ trương bảo hộ thương mại [4].

4. Kết luận

Những nỗ lực của EU theo chiều hướng nhất thể hóa siêu quốc gia và những lực cản từ Brexit cũng như chủ nghĩa dân túy và sự phân hóa giữa các nước cho thấy rất khó dự báo được xu thế này trong tương lai. Theo

kết quả đợt thăm dò dư luận trước thêm vòng bầu cử Nghị viện Châu Âu ngày 23/5/2019, liên minh gồm các đảng bảo thủ, xã hội và tự do thân EU có thể chiếm ưu thế. Theo kết quả trên, hiện liên minh các đảng thân Châu Âu có thể giành đa số trong cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu, nhưng với việc Anh dự đoán sẽ tham gia cuộc bầu cử do tiến trình Brexit bị hoãn lại, tỷ lệ ghế các đảng hoài nghi Châu Âu chiếm giữ cũng sẽ tăng vọt từ 10% hiện nay lên 14,3%. Mặc dù vậy, tương quan giữa các đảng vẫn có thể bị đảo ngược nếu Anh và EU bất ngờ đạt được thỏa thuận ra đi trước thời điểm diễn ra bầu cử Nghị viện Châu Âu. Bên cạnh đó, việc các lãnh đạo dân túy tại một số nước như Hungary, Ý, Ba Lan kêu gọi phe hoài nghi Châu Âu, lực lượng cực hữu chống người nhập cư lập liên minh nhằm giành quyền kiểm soát trong cơ quan lập pháp của châu Âu đang được xem là thách thức không nhỏ của phe thân Châu Âu trong vòng bầu cử mới. Nếu các đảng dân túy chiến thắng sẽ đồng nghĩa với việc giữ quyền chi phối chính sách của EU và gây tác động sâu sắc tới tình hình thế giới, có thể đẩy lên làn sóng bài ngoại chứa đựng nhiều ẩn họa, làm trầm trọng thêm các cuộc khủng hoảng nhân đạo di cư, nhập cư...[20].

Tháng 3/2017, EU kỷ niệm 60 năm chặng đường phát triển (1957- 2017). Đánh dấu sự kiện quan trọng này, EU công bố “Sách trắng về tương lai Châu Âu - Nhìn lại và các kịch bản cho EU27 đến 2025”. Những thách thức, cơ hội và viễn cảnh phát triển của EU trên các lĩnh vực lớn đều được đề cập đến. Đến năm 2025, có năm kịch bản phát triển được đề xuất cho tương lai của Liên minh: (1) EU tiếp tục tập trung triển khai lộ trình cải cách đã được thiết lập;

(2) EU dần chuyển trọng tâm vào thị trường chung; (3) EU cho phép các quốc gia thành viên chủ động hợp tác với nhau trong từng lĩnh vực cụ thể; (4) EU tập trung nâng cao hiệu quả và phản ứng nhanh của các hành động tập thể trong một số lĩnh vực nhất định, giảm can dự ở các lĩnh vực khác; (5) EU quyết định cùng hợp tác trên tất cả các lĩnh vực [21].

Với những kịch bản này, Châu Âu đứng trước nhiều lựa chọn cho tương lai. Việc lựa chọn hình thức phát triển sẽ kéo theo sự thay đổi về chức năng của EU. Các nhà lãnh đạo EU cũng không ngoại trừ khả năng kết hợp các hình thức phát triển, hướng tới một phương thức tốt nhất để đạt được lợi ích của người dân. Các kịch bản đều có ưu, nhược điểm khác nhau. Tuy nhiên, theo giới quan sát, kịch bản 1 khó khả thi, kịch bản 2 quá tụt hậu, kịch bản 5 lại quá tham vọng, còn các kịch bản trung gian đều gây ra sự phân hóa nội bộ EU ở mức độ nhất định.

EU luôn linh hoạt trong hoạch định chính sách để đạt được sự đồng thuận trong những hoàn cảnh khó khăn do vậy giải pháp khả thi vẫn sẽ là một “EU với nhiều tốc độ” và “chủ nghĩa thực đơn”, một bước lùi, nhưng là bước lùi cần thiết, có thể chấp nhận được trong bối cảnh hiện nay. Theo đó, mỗi nước có thể tham gia liên kết sâu hơn vào cộng đồng kinh tế từ đồng tiền chung, liên minh kinh tế tiền tệ hoặc chỉ dừng ở thị trường thống nhất, quyết định lựa chọn tham gia vào Hiệp ước Schengen, hay Thỏa thuận PESCO hay không. Việc tham gia thực hiện theo lộ trình dài ngắn khác nhau nhằm đảm bảo cho các nước có thời gian chuẩn bị đáp ứng với các yêu cầu mà hội nhập sâu hơn đặt ra. Như vậy, EU từ chỗ “nhất thể hóa”, nay lùi về liên kết “lông lẻo” tạo ra sự đồng thuận để có thể vượt

qua những thách thức hết sức to lớn trong giai đoạn hậu Brexit.

Tuy vậy, kinh nghiệm thực tiễn cho thấy nước Anh gia nhập vào Cộng đồng Châu Âu từ năm 1973, và suốt trong quá trình 43 năm cho đến khi trưng cầu dân ý quyết định rời khỏi EU tháng năm 2016, Anh cố gắng giữ một vị trí “biệt lập” nhất có thể, tận dụng chủ nghĩa liên chính phủ, nhiều tốc độ, chỉ tham gia vào thị trường thống nhất, không gia nhập Liên minh kinh tế tiền tệ cũng như Hiệp ước Schengen. Như vậy, Anh luôn là mắt xích yếu nhất và khi được kích hoạt bởi các vấn đề chung của toàn hệ thống như khủng hoảng nợ công, khủng hoảng nhập cư, gia tăng chủ nghĩa dân túy, chủ nghĩa bảo hộ cùng với những tác động từ bên ngoài thì mắt xích này đã bung ra sớm nhất.

Liệu Brexit là động lực để EU tiếp tục đẩy mạnh quá trình nhất thể hóa hay là ngòi nổ để kích hoạt phản ứng ly khai dây chuyền phụ thuộc rất nhiều vào việc bầu cử Nghị viện EU tới đây.

Chú thích

² Nghiên cứu này được tài trợ bởi Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ Quốc gia (Nafosted) trong đề tài mã số: ĐXTN- 2016.01.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn An Hà (2013), *Điều chỉnh chính sách phát triển của một số quốc gia chủ chốt Châu Âu giai đoạn khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

- [2] Nguyễn An Hà (2015), *So sánh các mô hình liên kết khu vực bài học cho ASEAN và gợi mở cho Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
- [3] Nguyễn An Hà, Trần Đình Hưng (2017), “Cách mạng công nghiệp 4.0 ở Châu Âu, tác động đến Ba Lan và hàm ý cho Việt Nam”, Tạp chí *Nghiên cứu Châu Âu*, số 12.
- [4] Nguyễn Nhâm (2019), “Châu Âu năm 2018, nhìn lại những điểm nhấn quan trọng”, Tạp chí *Nghiên cứu Châu Âu*, số 2.
- [5] <http://www.migrationpolicy.org/article/europe-migration-crisis-context-why-now-and-what-next>
- [6] http://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/vn-in-europe-look-bk-2015-12292015072213.html
- [7] <https://vov.vn/the-gioi/quan-sat/hoi-nghi-thuong-dinh-lien-minh-chau-au-khong-co-nhieu-dot-pha-827837.vov>, 19/10/2018.
- [8] <https://www.theguardian.com/politics/live/2019/apr/10/brexit-eu-to-decide-on-uk-extension-live-news>
- [9] <https://edition.cnn.com/uk/live-news/brexit-delay-eu-summit-gbr-intl/index.html>
- [10] <https://italianpoliticalscience.com/index.php/ips/article/download/.../29/>
- [11] <https://www.politico.eu/.../emmanuel-macron-france-approval-ratings->
- [12] <https://www.kormany.hu/...prime-minister/...prime-minister.../interview-with->
- [13] <https://www.dw.com/en/opinion-keep-your-nerve-germany/a-45596754>
- [14] <https://www.france24.com/en/20181208-italy-france-protest-tav-high-speed-train-link-turin>
- [15] [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/divers/join/2014/497748/IPOL-ECON_DV\(2014\)497748_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/divers/join/2014/497748/IPOL-ECON_DV(2014)497748_EN.pdf)
- [16] <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9697394/3-01042019-BP-EN.pdf/899edf8c-529b-422a-ac1a-ce0fed29fa3>
- [17] <https://www.dw.com/en/european-central-bank-keeps-interest-rates-at-record-low/a-48276824>
- [18] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC012>
- [19] <https://pesco.europa.eu/about/>
- [20] <http://www.sggp.org.vn/tham-do-truoc-vong-bau-cu-nghi-vien-chau-au-phe-than-eu-chiem-uu-the-588185.html>
- [21] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf
- [22] <https://www.thesaigontimes.vn/282999/ECB-cham-dut-chuong-trinh-noi-long-dinh-luong-2600-ti-euro.html>